

Uddannelsens titel: Børn og natur

Inspirationsmaterialet er udviklet af:

Hanne Nielsen
SOSU Sjælland
mail: hann@sosusj.dk
tlf.: 51165950

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge

Endvidere tilknyttet følgende af EPOS FKBERE:

2726 Arbejde på klubområdet og i kulturhuse

Arbejdsfunktioner

Pædagogmedhjælper, dagplejere og klubmedarbejdere der arbejder med børn og unge i dagtilbud har behov for at kunne inspirere, formidle og inddrage børn i naturoplevelser, fordi udgangspunktet for at forstå verden også er forståelsen af den natur, mennesker lever i og har ansvar for. Naturoplevelser i barndommen bidrager både til den følelsesmæssige, mentale og fysiske udvikling. En naturfaglig dannelse skabes af oplevelser med, interesse for og viden om naturen i et miljø, hvor der er plads til at undres, stille spørgsmål og finde svar.

Når børn har mulighed for at være i, sanse og opleve naturen på alle årstider, i forskelligt vejr og landskaber, styrkes også deres sanseapparat og deres motoriske udfoldelse. Naturen er en enestående legeplads for både sind og krop. Når børn leger i naturen, får fantasien og samværet med andre spillerum, og børnene udfordres på mange planer både kropsligt og mentalt.

Naturen er en skatkiste af kundskab. I skov, på mark og ved strand har børnene mulighed for at hente førstehåndsindtryk om dyr, planter og materialer. De kan bygge, skabe og konstruere og udforske materialer og teknikker. Gennem vidende og medlevende voksne kan børnene få vigtige erfaringer, eksperimentere og hente masser af viden om naturfænomener og tekniske sammenhænge.

Naturen giver børnene mulighed for at systematisere deres omverden og ved selvsyn fatte sammenhænge, der ellers kan være svære at forstå, hvis de bliver formidlet på det teoretiske plan. Det gælder f.eks. modsætninger, relativitet, tal, mængder og rækkefølger.

At bruge naturen som eksperimentarium og legerum danner grundlaget for en varig interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø.

Deltagerforudsætninger

Der kræves ingen forudgående forudsætninger for deltagelse i uddannelsen.

Relevante uddannelser at kombinere med

Mange af EPOS uddannelser kan være relevante at kombinere med Børn og natur, herunder vises et udvalg:

44262, Børns motorik og sanser og bevægelse

40962, Arbejdet med bevægelse, idræt og kropsbevidsthed

44299, Børns kompetenceudvikling 0-5 år

47732, Leg og læring med digitale medier i dagtilbud

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsen kan med fordel lægges i et naturområde, naturlejr, naturskole eller lign, og anbefales gennemført som fem sammenhængende dage for at give deltagerne mulighed for faglig fordybelse.

Uddannelsen kan også gennemføres som splitforløb. Her anbefales at opsplutte uddannelsen i temaer med tilhørende emner tilrettelagt som undervisning i hele dage. Tre dages sammenhængende undervisning til at begynde med og to dage senere kunne være en mulighed, hvor deltagerne på arbejdspladsen kan afprøve aktiviteter / temaer og redskaber fra undervisningen og få mulighed for at drøfte disse erfaringer på AMU uddannelsens sidste dag, hvor fagligheden også suppleres med de sidste temaer og tilhørende emner.

3. Temaer

Temaoversigt

- Tema 1: Viden om natur og økologi
- Tema 2: Aktiviteter i naturen
- Tema 3: Praktiske formidlingsteknikker i naturen

Tema 1: Viden om natur og økologi

- Emne 1: Naturtyper og plantesamfund
- Emne 2: Økosystemer
- Emne 3: Sammenhænge

At have respekt for naturen og miljøet grundlægges i barndommen, bl.a. ved at opleve naturen på tæt hold, sammen med vidende og respektfulde voksne, som er gode rollemodeller. Men også forvaltning, viden og forståelse af økosystemer og samspillet imellem mennesker og natur, har stor betydning for børnenes læring og senere forvaltning af naturen.

- Emne 1: Naturtyper og plantesamfund

Underviseren kan give deltagerne et overblik over, hvorledes naturen er opdelt i naturtyper og plantesamfund. Ud fra disse naturtyper forklares begrebet *økologi*. Forskellige økosystemer kan gennemgås, begreber som fødekæde, stoffers kredsløb og forureningsproblemer inddrages. Ud over disse begreber er det vigtigt at undervise i, hvorledes naturen udvikler og ændrer sig. Begrebet succession forklares, f.eks., ved at tegne eller bruge billeder fra internettet, hvordan naturen udvikler sig fra hede til krat og sluttelig til skov. se f.eks.(øvelse 1) eller <http://www.dukeforest.duke.edu/forest/succession.htm>.

Det er i denne forbindelse vigtigt at konkludere, at alle Danmarks naturtyper vil kunne udvikle sig til skov.

Deltagerne kan få til opgave – som gruppearbejde, at beskrive hvordan de oplever, at naturen har udviklet sig fra istiden og til nu. (øvelse 1)

- Emne 2: Økosystemer

For at undgå, at undervisningen skal blive for teoretisk og uoverskuelig, er det en god ide, at deltagerne arbejder i mindre grupper, hvor de selv kan få mulighed for at tegne økologiske kredsløb ud fra de ting, de kender fra naturen. Det er også vigtigt, at der bruges tid på formidlingsture, hvor deltagerne får mulighed for at se og opleve plantesamfundene og naturtyperne. En god øvelse kan være at indlægge en mindre sanseøvelse, hvor deltagerne får til opgave at tælle forskellige ting og lyde i naturen, f. eks. fuglestemmer, forskellige træer, farvekombinationer osv. Endelig kan deltagerne få til opgave – som gruppearbejde, at beskrive hvordan de oplever, at naturen har udviklet sig fra istiden og til nu. Viden om planter, træer og dyr er vigtig for, at deltagerne kan være fagligt udrustet til at kunne formidle til større børn. Derfor kan det være en fordel at gennemgå de vigtigste forst- og karakterplanter, gerne i naturen. Her kan underviserne også bruge tidligere tiders praktiske brug af en plante, f.eks. skavgræs der vokser på fugtige områder og har været brugt som slibemiddel af tinsmede og til at rense gryder med, prøv at lade deltagerne slibe på en negl.

Endvidere vil det være en god ide at tage deltagerne med på fisketur efter små dyr i et vandhul. Her kan deltagerne opleve, hvilken mangfoldighed af dyr der findes i et mindre vandhul, og der vil være rig lejlighed til at fortælle om de indfangede dyr. Også her kan den miljømæssige påvirkning registreres, f.eks. ved brug af en eller flere arters tilstedeværelse, som bl.a. indikerer hvor rent vandet er. Ligesom man vil kunne bruge I-pad med tilsluttet mikroskop eller kamera, så børnegruppen kan sidde på land og se hvad der foregår under vandet.

Også større dyr kan fanges: Ved brug af en almindelig musefælde kan man fange skovmus og rødme. Særlig rødme er en fredelig mus, der hverken lugter eller bider. Musen puttes i et medbragt plastik terrarium og studeres nøjere. Det at sætte musefælden er med til at give et indblik i, hvordan musene færdes i naturen.

- Emne 3: Sammenhænge

At forstå sammenhænge og menneskers indflydelse på hvordan naturområder udvikler sig, positivt og negativt, formidle faggrupperes forskellige natursyn, f.eks. skovbrug, landbrug, fritidsliv, naturfredning etc., men også at kunne forstå begreber som, kold / varm, stor / lille, stilhed/ støj, lys / mørke og tørt / fugtigt og hvordan det influere på udviklingen af naturtyper.

Forskellige forureningsproblemer kan nævnes, særligt kan problemer som følge af næringsalte i miljøet gennemgås, da disse problemer er kendt af de fleste. Her kan med fordel introduceres til en art, der findes på en given biotop = levested, fx en bøgeskov, træstub eller dam, som nærmere defineres ud fra miljøfaktorer. Hvis man anvender begreberne habitat og biotop, bør biotop defineres og afgrænses ud fra et områdes miljøfaktorer, mens habitat bør defineres ud fra, hvor et dyr eller en plante lever inden for en biotop. En dam er ifølge dette en biotop, mens den bladbill, der lever på åkanden i dammen, har åkanden som habitat. Og der vil kunne forefindes arter som kun lever her eller ikke findes mere, på grund af f.eks. miljømæssige påvirkninger.

Tema 2: Aktiviteter i naturen

- Emne 1: Betydningen af egne holdninger og tilgang til naturen
- Emne 2: Kendskab til forskellige aktiviteter i og med naturen
- Emne 3: Planlægning af aktiviteter

Naturen inviterer og inspirerer børnene til såvel fysisk aktivitet, som fordybelse, undren, erfaringsdannelse og eksperimentering. At opleve naturen på tæt hold, sammen med vidende og respektfulde voksne, som er gode rollemodeller, og som kan skabe rammer og inspiration er af stor betydning for børnenes erfaringer, og derfor må de voksne have et stort og bredt kendskab til forskellige aktiviteter i og med naturen. Det være sig fra hvad finder vi her, hvorfor findes det her, hvad bruges det til, hvorfor ser det sådan ud til hvad kan jeg lave / lege / gøre her, hvordan kan jeg bruge det, der findes her?

- Emne 1: Betydningen af egne holdninger og tilgang til naturen:
Deltagerne skal gøres bevidste om deres eget forhold til naturen, eksempler fra egen dagligdag, brug af naturen, hvordan ser de deres egen formidling og rolle. De fleste deltagere kommer med en positiv indgangsvinkel, dette kan med fordel afdækkes i præsentationen, hvor underviseren beder dem om at fortælle om deres eget forhold til / brug af naturen, (øvelse 2).
- Emne 2: Kendskab til forskellige aktiviteter i og med naturen:
Der kan arbejdes med mange typer aktiviteter, der udnytter forskellige aspekter af naturen og det er vigtigt, at deltagerne lærer at bruge aktiviteter til at styrke børnenes sanser og at de lærer at bruge aktiviteterne som et redskab til at øge børns viden om og give dem en holdning til naturen. Der findes mange forskellige aktiviteter, der kan give deltagerne praktisk indblik i naturens kredsløb og forskellige økosystemer. Underviseren må her vælge aktiviteter, der forbinder praktiske øvelser med den teoretiske undervisning. Deltagerne må derfor også lære at differentiere aktiviteterne efter disse overvejelser.

Naturen som rum for fysiske udfoldelser

For at lægge et grundlag for undervisningen i fysiske udfoldelser i naturen, kan underviseren give et kort oplæg om børns sanse- og motoriske udvikling. Her kan der eksempelvis trækkes på Anne Brodersens materiale om "Haserne i skoven" og grundmotorik. Deltagerne kan herefter i grupper, ud fra ønskede børnegrupper, lave en miniature naturlegeplads, i naturen og med naturmaterialer, med særlig opmærksomhed på stimulering / udvikling af sanser og fysisk udfoldelse, men også med plads til ro og fordybelse, fantasi og udfordringer for børn i flere aldersgrupper, i samme institution. (øvelse3).

At bruge naturen som rum for fysisk udfoldelse, giver børnene muligheder som ikke kan findes andre steder, her kan et væltet træ bruges til at klatre på / i, til at gemme sig i, ligesom terrænet generelt inviterer til at buge kroppen og sanseapparatet, på en anden måde end det kan ske andre steder. Bakken har aldrig den samme stigning fra bund til top, den kan bestiges og man kan trille ned af den, bunddækket kan være forskelligt, fra sted til sted og på den enkelte bakke. Hvilket stimulerer såvel sanser som motorik. Det at færdes på et underlag der ikke er plant, som græsplæner og flisebelagte gangarealer, udvikler bl.a. balancen, motorikken og fysikken, hos børnene.

Underviseren kan indlægge særlige sanselege, der demonstrerer, hvordan forskellige sansesystemer kan styrkes i naturen. Et eksempel kan være at give deltagerne bind for øjnene og derved styrke føle- og høresansen.

Naturen til fordybelse i legen og udfordrer fantasien

Naturens mange variationer giver børnene mulighed for fordybelse i legen og udfordrer fantasien, når der ikke i forvejen er defineret en brug af "legeredskaberne". Her kan fantasien få frit spil, for hvem bor her, er det mon trolden, feen, en sørøver eller måske et af skovens dyr? En pind kan skiftevis være en ske, et våben eller et redskab til at entre bakken ved. Grøfter, hegn, højt græs kan give børnene muligheder for afgrænsninger, gemmelege, ro eller vilde lege – alt noget som er med til, at mindske stress og konflikter og give dem mulighed for, at udfolde sig på deres eget niveau. Underviseren kan her inspirere til en gentagende historie, måske ud fra en lokalhistorisk overlevering, som kan danne grundlag for en fantasi figur, som deltagerne kan bringe i spil i børnegruppen. Eller det kan, eksempelvis, være "Mosekonen" der skal have børnenes hjælp til at brygge eller "Elverpigen" der skal have der skal have hjælp til at finde sin høj.

Konkret udforskning af og med naturen

Det er en god ide at afslutte en af undervisningsdagene, med at grave fælder ned forskellige steder i området, det kan være gamle syltetøjsglas, hvor låget skrues af og der evt. lægges et par krummer fra frokost eller frugt i.

Næste morgen starter undervisningen ude ved fælderne, hvor "fangsten" undersøges, ligesom underviserne kan fortælle om hvorfor der er forskel på indholdet, alt efter hvor fælden har været placeret. Underviseren præsenterer "bestemmelsesduge" for deltagerne og de finder i mindre grupper ud af, hvilke dyr der indfanget, der kan her også med fordel være en introduktion til forskellige opslagsværker, bøger, App's, som grupperne kan bruge til en yderligere videns søgning, om arter, levesteder etc. Afslutningsvis skrues lågene på glassene igen og stedet markeres, så det kan findes og bruges igen.

Andre konkrete aktiviteter, kan være at tegne og male med planter, blomster og jord, brænde tegnekul i bålet og lave bål mad, som f.eks. brændenældesuppe eller bage pandekager over bål med syltetøj af skovens bær eller mælkebøtte honning.

...Se flere ideer til konkrete aktiviteter under Tema 1, emne 2: "Økosystemer"

Emne 3: Planlægning af aktiviteter:

Grundlæggende drejer det sig om at give deltagerne indsigt i såvel den pædagogiske som den konkrete aktivitetsplanlægning.

Forberedelsen til og planlægningen af aktiviteter kan forberedes f.eks. ved at besøge det samme naturområde på forskellige årstider, så man også sammen med børnene kan se, hvad der er at opleve lige nu i naturen og hvad sker der med naturen i årets løb, hvilke dyr kan vi finde, hvor er de forsvundne blevet af, hvilken indflydelse har årets gang på dyre- og planteliv, ligesom der kan arbejdes med begreber som mørke/lys, kulde/varme, fugt/tørke og endelig kan man sammen med børnene at skabe en måske tilbagevendende historie om skovtrolden, der bor lige her osv.

Alt efter om den planlagte naturoplevelse, findes lige udenfor døren eller kræver en længere transport, om der er tale om små eller store børn, om der er en overordnet pædagogisk tænkning eller et specifikt formål med "turen", kræves der forberedelse af såvel den praktiske del, som den overordnede pædagogiske tænkning, samt kendskab til det aktuelle område. Hvordan har området været brugt gennem tiden, lokalhistorie, hvordan har naturen udviklet sig lige netop her og hvorfor ser den ud, som den gør i dag.

Underviseren kan invitere deltagerne ud på en tur, hvor området introduceres på et overordnet plan, så deltagerne i ugens løb, selv kan udforske og bruge det. Men også for at området senere på ugen kan inddrages til fordybelse og som eksempel, i de forskellige undervisningstemaer.

Tema 3: Praktiske formidlingsteknikker i naturen

- Emne 1: Viden om kommunikationsteknik
- Emne 2: Anvendelse af opslagsværk og teknologiske formidlingsredskaber

At formidle i naturen, kræver forberedelse og viden om kommunikations teknik. Hvordan man opbygger en fortælling, hvordan man taler til en stor forsamling ude i naturen, på en smal sti, et tæt bevokset område eller et stort åbent område, hvordan man bruger opslagsværk og teknologiske redskaber i sin formidling, til en given børnegruppe. Det er af stor betydning, at deltagerne er bevidste om deres roller som inspiratorer, rollemønstre og formidlere, og at de lærer at bruge forskellige formidlingsteknikker. F.eks. hvordan en historie bygges op, hvordan man fanger opmærksomheden og fastholder den for en børnegruppe.

- Emne 1: Viden om kommunikationsteknik

Underviseren kan introducere til f.eks. "Lineær dramaturgi", hvordan man opbygger en fortælling og derved er i stand til at dramatisere en situation. (Se under undervisningsmaterialer).

En anden metode der kan forklares og afprøves er at tage et i forvejen kendt eventyr, som genfortælles, videre digtes eller omdigtes alt efter, hvad der kræves i den konkrete situation. Underviseren må f.eks. også eksemplificere hvordan formidlingen kan foregå, i et naturområde, ved at samle deltagerne om sig, og gøre opmærksom på teknikker som stemmeføring og gøre deltagerne opmærksom på, hvad der kan være af mulige faldgrupper / forstyrrelser etc.

- Emne 2: Anvendelse af opslagsværk og teknologiske formidlingsredskaber

Der findes en mangfoldighed af opslagsværker, og teknologiske formidlingsredskaber, som det er vigtigt at underviseren kan formidle brugen af, til deltagerne.

Det er dog afgørende at de bliver et redskab til forståelse, viden indsamling etc. og ikke bliver omdrejningspunktet i undervisningen.

Her kan bl.a. nævnes hvordan et kamera under vand som er koblet til en Tablet, kan give en helt anderledes introduktion til livet i et vandløb / vandhul og som efterfølgende kan give indsigt i / forståelse for natur, når deltagerne bruger fangstredskaber og undersøger dyrelivet, ved hjælp af bestemmelses duge og opslagsbøger. Det skal af underviseren præciseres hvilke redskaber der kan være behov for i forskellige naturomgivelser, såvel som til forskellige børnegrupper.

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Opgaver og materiale til tema 1: Viden om natur og økologi

Øvelse 1: Succession

Succession er et fagligt udtryk inden for økologi, hvor det betegner den udvikling, som sker med plante- og dyresamfundene på et område i løbet af et vist antal år. Enhver uforstyrret vegetationstype vil udvikle sig i en bestemt retning, og forløbet bestemmes af planternes tilpasning til forholdene. Da bevoksningen selv ændrer på vilkårene, vil der hele tiden opstå ændringer i disse forhold. Det skaber plads til andre arter, der er bedre tilpasset de nye forhold. I Danmark vil et nøgent stykke jord i store træk gennemgå følgende succession (hvor hvert trin er benævnt ved de dominerende plantetyper):

- Trin 1: Ènårige pionerplanter
- Trin 2: Flerårige urter
- Trin 3: Buske
- Trin 4: Pionertræer
- Trin 5: Højskov
- Trin 6: Urskov

Det er væsentligt at huske på, at der samtidig foregår en succession i sammensætningen af dyrebestanden og i jordbundens bestand af nedbrydere. Alle de tre forløb er gensidigt afhængige og flettet ind i hinanden.

Opgaven er nu: Vælg et stykke natur og beskriv med en tegning, hvordan det har udviklet sig.

Opgaver og materiale til tema 2: Aktiviteter i naturen

Se ideer til konkrete aktiviteter under beskrivelsen af temaet (under kap 3)

Øvelse 2 (emne 1): Refleksionsspørgsmål om egne erfaringer og holdninger til naturen

Hvilke naturoplevelser kan du huske fra du var barn/ung?

Hvad var det ved de oplevelser, der gjorde indtryk på dig?

Hvordan bruger du selv naturen i dag?

Hvordan inddrages naturen, der hvor du arbejder i dag?

Hvad synes du er den vigtigste rolle for dig som professionel voksen, når du har børnene med i naturen?

Øvelse 3 (emne 2): Lav en miniature naturlegeplads

Fordel jer i mindre grupper, med udgangspunkt i den børnegruppe i arbejder med, til hverdag.

I får udleveret, lim, saks og snor.

I skal selv finde de øvrige ting, I skal bruge, f.eks. pinde, mos, sten, jord.....

Opgaven er at lave en miniature naturlegeplads, et sted i området, som I finder egnet:

- Bestem hvilket alderstrin legepladsen er for
- Medtænk børns motorik og sanser,
- Legepladsen skal være spændende og udviklende, for både de yngste og de ældste i jeres børnegruppe.

I skal ved fremlæggelsen begrunde jeres valg og fortælle hvad I vil opnå pædagogisk og naturmæssigt med præcis jeres udformning af legeplads.

Øvelse 4:

Underviseren kan f.eks. på en enkel måde, demonstrere hvordan planter søger mod lyset ved at skære et lille hul i enden af en skotøjs æske, fremstille vægge af pap skiver, og efterfølgende lægge et frø (bønne, ærte eller lignende) i det modsatte hjørne af æsken, frøet vandes og vil i løbet af få dage spire og søge mod lyset.

Undervisningsmateriale til tema 2 (emne 2): Aktivitetsstigen

Når vi arbejder med aktiviteter er det vigtigt at forholde sig til:

- Hvad består naturen af?
- Hvad består naturen af i enkelt dele?
- Hvordan er enkelt dele sammensat?
- Hvordan fungerer de i en sammenhæng?
- Hvorfor fungerer de som de gør?
- Hvad kan naturen og dens enkeltdele bruges til?
- Hvordan lever vi af naturen?

Til at hjælpe os med at tage udgangspunkt i det enkelte barns erfaringer og niveau, kan vi bruge aktivitetsstigen:

Figur 1 Tegning efter inspiration fra Bent Leict Madsen

Aktivitetsstigen opbygges i følgende trin: (Efter Bent Leicht Madsen "Børn, dyr og natur")

1) Opleve naturen:

Her tages alle sanser i brug. Naturen er mere end biologi. Uden sansemæssige oplevelser bliver den biologiske viden gold og "unaturlig". Det er en underlig viden, man har om en eng, hvis man ikke har prøvet at træde i en kokasse med bare tæer.

Her synges, leges og undres. Her fås et indtryk af, at naturen er meget mere end kun træer og dyr; den er noget stort, dybt og komplekst. Der observeres, iagttages og fortælles.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvad er alt det her?***

2) Samle ind:

Nu går børnene væk fra den umiddelbare helhedsoplevelse og begynder at fokusere på naturens enkelte dele. De tager det med hjem, de synes er mest interessant. Børnene går fra at være oplevelses-jægere til at være natursamlere.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvad er lige det her?***

3) Lave samlinger:

Børnene laver nu smukke og æstetiske samlinger af det, de har fundet. Børnene sorterer og finder ligheder og forskelle. Skærper deres iagttagelsesevne og sans for detaljerne.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvad er det her lig med?***

4) Efterligne naturen:

Børnene begynder at efterligne processen fra naturen. Går væk fra her og nu-oplevelsen og følger naturens ændringer over tid. Ser dyrenes adfærd, ser planter spire og vokse, insekterne forvandle sig.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvordan?***

5) Lave eksperimenter:

Børnene ser ikke mere passivt på, hvordan naturens små systemer virker. De begynder selv at ændre på naturen. Hvad sker der mon, hvis jeg gør sådan her...? Børnene begynder at lave hypoteser: Mon ikke der vil ske det her? Børnene manipulerer med naturen for at trænge længere ind i den.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvorfor?***

6) Være kreativ:

Naturen er nu mere end noget, der kun kan forstås eller som man kan få et forhold til: Naturen er noget, vi kan ændre på og lave noget sjovt ud af. Børnene vender og drejer naturen i forhold til alt det andet, de også kender. Børnene laver nye lege, fantasier, sange, dramatik, danse, laver historier og får fortalt historier. Naturens materialer kan bruges til at lave alt det, børnene kender fra deres hverdag.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvad kan jeg bruge naturen til?***

7) Arbejde:

Her kan man opbygge en forståelse for, at arbejde, håndværk og produktion er processer, hvor man laver om på naturen på grundlag af viden, kreativitet og indsigt. Hvad er tingene lavet af? Hvordan fabrikeres de? Hvordan er arbejdet organiseret? Det vigtige er at få en forståelse for, at alt i sidste instans stammer fra naturen. Prøv selv at starte en form for produktion. Lav f.eks. stearinlys, tegnekul etc. I princippet skulle vi være i stand til at lave alt det, vi køber.

*Det dominerende spørgsmål er: **Hvad bruger andre mennesker den her viden til?***

Øvelse 5 (emne 2): Opgave om aktivitetsstigen (gruppeopgave)

Beskriv for hinanden en oplevelse i naturen med en børnegruppe.

Brug aktivitetsstigen til at reflektere over, hvilken forståelse børnene har fået af naturen og på hvilket trin, du / I mener de befandt sig.

Hvad kan I gøre for at bringe dem videre ad stigen?

Øvelse 6 (emne 3): Hvad skal pakkes i rygsækken?

Det kan være en god ide, at hænge plancher op, som deltagerne og underviserne, udfylder i ugens løb f.eks. med overskriften: "Hvad skal der i Rygsækken" og "God inspiration". Her deles inspiration og ideer til hvad det er væsentligt at medbringe på udflugter i naturen, og f.eks. gode internet sider.

Øvelse 7 (emne 3): Planlægning af oplevelsestur!

Ud fra jeres erfaringer og egne ønsker skal i nu arrangere en oplevelsestur for jeres børnegruppe. I har helt frie hænder til hvad i vil lave. Det skal fremlægges for resten af holdet, og det må meget gerne være kreativt!

Tænk bl.a. på følgende:

Målgruppen: Beskriv målgruppen, alder, mobilitet: fysisk / psykisk, andet.

Formål / mål: Beskriv hvilket mål turen har, indtænk pædagogiske, eventuelt personlige, holdningsmæssige mål med turen.

Hvad er det væsentligt at fremhæve: Historisk, Naturmæssigt, Kulturelt, Andet...?

Tid: Hvor lang tid afsætter i, hvorfor og hvilke hensyn har i med, i jeres overvejelser?

Rekvisitter: Hvad skal i bruge på jeres tur, hvorfor og hvordan vil i bruge det i vælger?

Et godt råd: En god gruppestørrelse er på min. 4 – max. 6 personer.

Opgaver og materiale til tema 3: Praktiske formidlingsteknikker i naturen

Undervisningsmateriale til emne 1: Opbygning af formidlingstur

Underviseren kan give deltagerne inspiration ved at inddrage og diskutere forståelsen og anvendelse af centrale begreber fra den lineære dramaturgi.

Anslag: Anvendes til at styrke motivationen!

Anslaget kan opbygges som: Spændende, Spørgende/udfordrende, Sjov historie o.l.

Præsentation/indledning: Turen præsenteres. Hvad skal der ske? Stil evt. spørgsmål.

Uddybning: Indholdet formidles, aktiviteter sættes eventuelt i gang.

Konflikt: Her formidles indhold, som kan være af mere holdningsmæssig art.

Diskussionsemner fremlægges/præsentationsemner formidles.

Der kan sås små kim, som kan påvirke deltageres holdning.

Husk, at deltagerne selv skal have mulighed for at danne deres holdninger.

Finale: Tidligere spørgsmål besvares, emnet afrundes.

Udtoning: Formidlingen afsluttes. Inviter til nye ture: "Har I hørt om den spændende fisketur i morgen..."

Opstil nye problemstillinger.

Se evt. en model og læs mere her:

<https://sites.google.com/site/multimediejournalistikk/fagst/teori/fortellerteknikk-i-nye-medier/dramaturgi/lineær-dramaturgi>

4. Litteraturliste mv.

Achton, O.(2013) Børn og natur - på den pædagogiske assistentuddannelse. Forlaget Frydenlund

Achton, O.(2001) *Udebogen*, Klim.

Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P., & Ekman, A. (2000). Børns udeleg: Betingelser og betydning .Forlaget Børn & Unge.

Hansen, M. (2003). Kolbøtter, kundskaber og magi. I T. H. Jørgen Løye Christiansen, *Børn og natur - hvorfor og hvordan? - om naturfaglig dannelse for børn og unge*. Videncenter for Naturfaglig Dannelse.

Holberg, S. (2007). Naturpædagogik. I S. Holberg, *Børn, friluftsliv & natur: - en brugsbog i naturpædagogik*. Børn & Unge - Pædagogisk Boghandel.

Madsen, Bent Leicht,(1994) Børn, dyr og natur; Forlaget Børn og unge

Braute, Jorunn Nyhus og Bang, Christofer,(1997) Følg med ut!: barn i naturen; Universitetsforlaget,

Pedersen Bente, Brodersen Anne (1997) Haser i skoven, Fyns Pædagog Seminarium.,

Nyttige Link m.m:

Pædagogiske Læreplaner i Dagtilbud. Naturen og Naturfænomener. Mette Nørregaard Christensen og Søren Witzel Clausen, CVU Jelling, Okt. 2004 ...

www.minff.dk/fileadmin/template/minffdk/pdf/Laereplaner/Naturen-og-naturfaenomener.pdf

På Skoven i skolen, kan du finde undervisningsmateriale om skov og træ. Aktiviteter og Årstidshjul er både for elever og lærere. UV-forløb og Genplant Planeten er mest for lærere:

<http://www.skoveniskolen.dk/default.asp?m=4>

På Mariager fjord Naturskole finder du god inspiration til aktiviteter i naturen året rundt:

www.mariagerfjordnaturskole.dk

Naturstyrelsen hjemmeside hvor du kan finde inspiration, udgivelser til download eller i trykt udgave:

<http://www.naturstyrelsen.dk/Udgivelser/Alfabetisk/>

<http://www.naturstyrelsen.dk/Udgivelser/Foldere/Vejledning/tigoderaad.htm>

Undervisningsmaterialer fra naturstyrelsen, Emma og Ræven:

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturoplevelser/Undervisning/Undervisningsmaterialer/Emma_og_raeven/

Naturstyrelsens "Kanon Natur"-hæfterne sætter med udgangspunkt i arterne fra Danmarks Naturkanon fokus på oplevelser, undersøgelser af og læring i Danmarks forunderlige natur.

www.naturkanon.dk

Danmarks største naturportal: <http://www.fugleognatur.dk/> Naturbasen, en App til I-Pad, udviklet af Naturbasen i samarbejde med Naturhistorisk Museum Aarhus.

Naturvejledning Danmark: <http://www.natur-vejleder.dk/naturvejleder-oversigt>

Fugleguiden, Gyldendal, en App, kan købes i App Store